

UZGOJ AKHALTEKINSKOG KONJA U HRVATSKOJ

G. Voloder, A. Ivanković, Jelena Ramljak

Sažetak

Akhaltekinski konj je pasmina nastala na području srednje Azije, odnosno Turkmenistana. Smatra se jednom od najstarijih čistokrvnih pasmina konja u svijetu. Dominantan dio uzgoja akhaltekinskog konja nalazi se na području Turkmenistana i Rusije, no zbog svestranosti i skromnosti cijenjeni su i u drugim dijelovima svijeta. Uzgajaju se u čistoj krvi i uglavnom koriste kao oplemenjivači. Od sportskih disciplina najčešće se koriste u dresurnom i preponskom jahanju, zatim za utrke posebice na dužim stazama, a pogodni su i za rekreativno jahanje. Uzgoj akhaltekinskog konja u Hrvatskoj započeo je 1995. godine uvozom pastuha i dvije kobile, a aktualnu populaciju čini šesnaest akhaltekinskih konja različite dobi. U uzgoju su zastupljene linije 719 Kaplan, 213 Sapar Han i 448 Kir Sakar. Morfometrijskim izmjerama utvrđeno je da se populacija akhaltekinskih konja u Hrvatskoj značajno ne razlikuje od populacije akhaltekinskog konja u Turkmenistanu. Postojeća genetska osnova dobar je temelj za daljnji uzgoj kvalitetnog i prepoznatljivog akhaltekinskog konja u Hrvatskoj. Nužno je promovirati ovu pasminu kroz sport i rekreaciju čime bi se otvorio put njenom širenju u ukupnoj populaciji konja u Hrvatskoj.

Ključne riječi: akhaltekinski konj, Hrvatska, morfometrijske izmjere

Uvod

Akhaltekinska pasmina konja jedna je od najstarijih pasmina konja u svijetu, u prilog čemu svjedoče ostatci mumije konja pokopane zajedno s kraljem Scythianom tijekom 3 ili 4 stoljeća prije Krista. Grob je pronađen u istočnom dijelu europskog dijela Rusije, a mumificirani konj građom je gotovo identičan današnjem akhaltekinskom konju. Prema Wittu akhaltekinska

Rad je nastao u sklopu izrade diplomskog rada Goran Voloder "Uzgoj akhaltekinskog konja u Hrvatskoj".

Goran Voloder, dipl. inž. agr., 1. svibnja 8, Vrbovsko; Prof. dr. sc. A. Ivanković, Jelena Ramljak, Zavod za specijalno stočarstvo, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Svetošimunska cesta 25, Zagreb.

pasmina konja jedna je od najstarijih pasmina konja na svijetu, starija po uzgoju i od arapskog konja (Ogrizek i Hrasnica, 1952). Akhaltekinski konji potomci su čiste pasmine drevnih Turkmenskih konja koja je tijekom vremena različito nazivana (Massaget, Parthian, Nisean, Persian, Turkoman, te na kraju Akhal-teke). Ime Akhal-teke se javlja krajem XIX. stoljeća, a sastavljeno je od riječi *akhal* koja označava ime duge oaze smještene na sjevernim obroncima planinskog lanca Kopet-dag (prije dijela drevne Perzije, danas dijela Turkmenistana) i riječi *teke* koja označava dominantno Turkmensko pleme koje je obitavalo u Kopet-dag oazi i stoljećima uzgajalo Turkmenske konje.

Uzgojno oblikovanje akhaltekinskog konja traje više od tri tisućljeća. Nastao je na području srednje Azije, odnosno Turkmenistana kojeg više od 70% površine čini pustinja, pogodujući razvoju izdržljivosti, skromnosti i eleganciji. Uzgojen je s mnogo strpljenja i ljubavi, u okruženju koje nije bilo osobito naklonjeno ni konju ni čovjeku. Uvidjevši obostranu korist u borbi za preživljavanje čovjek i konj ovoga područja su se približili i stopili u gotovo neraskidivu cjelinu. O čvrstoći veze čovjeka i konja ovoga područja govori razina međusobnog uvažavanja i povjerenja, te briga koju je čovjek posvetio akhaltekinskom konju kao najboljem prijatelju. Uzgojni rad rezultirao je oblikovanjem pasmine izvrsne inteligencije i gotovo savršenog izgleda. Zadržali su osobit karakter, znatnu mjeru individualnosti uz istodobnu veliku privrženost jednom vlasniku. Opčinjenost ljepotom akhaltekinskog konja razvidna je kroz opise njegove vanjštine, navodeći često da ima vrat jelena, tijelo hrta, te kretanje golubice, što mu daje nestvarni, božanski izgled.

Pasminske odlike akhaltekinskog konja

Eksterijerno se akhaltekinski konj u znatnoj mjeri razlikuje od ostalih pasmina konja. Neki tvrde da bi akhaltekinski konji u gotovo svakom konvencionalnom konformacijskom mjerenju bili ocijenjeni najnižim ocjenama, bez obzira što su začuđujuće lijepi, prirodni atlete, te aristokrati među konjima. Te pomutnje proizlaze iz nemogućnosti korištenja konvencionalnih mjerila (odnosa, indeksa) za "nekonvencionalne" akhaltekinske konje.

Akhaltekinski konj umjerene je veličine okvira. Visina u grebenu iznosi od 147 do 162 cm, tjelesna masa od 350 do 450 kg. *Glava* je proporcionalna s tijelom, lagana, suha sa širokim obrazima. Nosna linija je ravna do konveksna, oči velike i izražajne, široke nozdrve, visoko postavljene, duge, tanke, pri vrhu lagano zakrivljene i vrlo pokretljive uši. *Vrat* je visoko nasaden, dug, uspravan, vitak, često "jelenji", dlake grive i čupe šiške vrlo rijetke. *Greben* je visok i dug, *leđa* duga i ravna, *lopatice* duge, *prsa* umjerene dubine, *sapi* široke, duge, povoljne kosine. *Rep* je nisko postavljen, rijedak, kratak, *noge* duge i suhe, s

dobro definiranim tetivama, *cjevanice* duge i elastične a *kopita* velika i pravilna.

U pogledu boje javljaju se: vrana, kestenasta, tamnosmeđa, siva, svjetložuta, žutosiva, rida, palomino, izabela, dorata, no susreće se i albino tip s crvenim očima, premda u domovini nije omiljen zbog neotpornosti na insolaciju. Posebnost boji daje zlatni ili srebrni blještavi sjaj, koji se prelijeva od svijetlih do tamnih tonova, ovisno o padu sunčevih zraka.

Tablica 1. – SREDNJE VRIJEDNOSTI OSNOVNIH TJELESNIH MJERA AKHALTEKINSKIH KONJA TURKMENISTANA (IZVJEŠĆE ZA 1989. GODINU)

Table 1. – AVERAGE VALUES OF BASIC BODY MEASUREMENTS OF TURKMENISTAN AKHAL-TÉKE HORSE (REPORT FOR YEAR 1989)

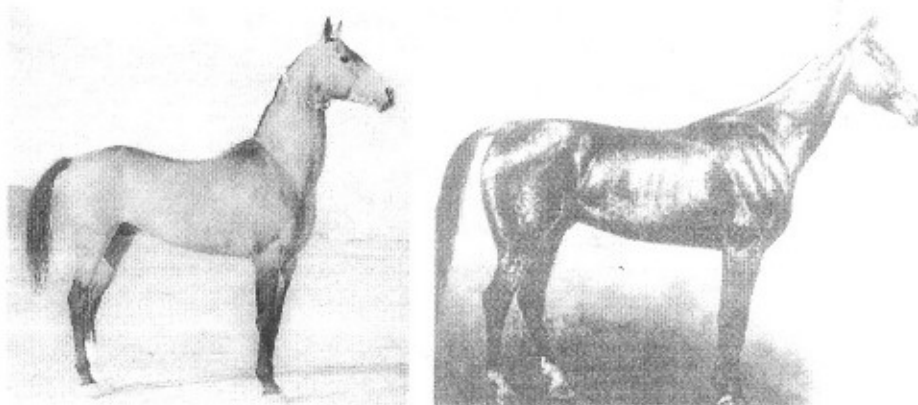
Kategorija	Visina grebena	Dužina trupa	Opseg prsa	Opseg cjevanice
Pastusi	160	161	175	19,5
Kobile	158	160	177	19
Omad (3 g.)	157	158	171	18,4
Omad (2 g.)	153,5	151,5	164,5	17,7
Omad (1 g.)	140	138	140	16,5
Ždrebac	131	121	128	15,2

Pokreti akhaltekinaca, način na koji nose jahača, okreću glavu, pokreću osjetljive uši su jedinstveni. Akhaltekinaci su plod pješčane pustinje, a njihovi koraci specifično meki i elastični. Za razliku od arapskih konja koji noge pri kretanju dižu visoko, akhaltekinaci konji kopita nisko podižu (ne više od cjevanice) što daje dojam da lebde (akhaltekinaci konji obitavali su u pješčanim pustinjama, a arapski konji u kamenim pustinjama). Zbog specifično mekog koraka vrlo su ugodni za jahanje.

Tisuće godina sustavnog uzgoja akhaltekinskog konja osim na njihovim fizičkim predispozicijama ostavilo je trag i na njihovom ponašanju. Akhaltekinaci su konji izuzetno inteligentni, te osobiti po poslušnosti jednom gospodararu (jedan konj - jedan gospodar), te zbog privrženosti uglavnom ne dopuštaju da ih jašu stranci. Takav odnos prema akhaltekinskim konjima (jedan vlasnik - jedan konj) zadržao se sve do kraja XIX. stoljeća. Akhaltekinaci konji posebice su osjetljivi tijekom obuke. Obučenosť i privrženost se postiže blagim, umjerenim pristupom, bez nervoze, povišenih tonova i kazni, zbog čega nisu prikladni za nervozne i nestrpljive uzgajivače.

Često se ističe da držanje u modernim stajama uništava duh akhaltekinskog konja jer on pripada otvorenim prostranstvima. Moderni uzgoj mora učiniti određeni kompromis između prirode konja i okruženja, kako bi konj bio dostupan čovjeku, uz istodoban osjećaj slobode i nesputanosti. Stoga prilikom

odabira ove pasmine treba voditi računa o interijeru konja, raspoloživim prostorima i očekivanjima, te ukoliko navedeno nije usklađeno treba preispitati opravdanosti odabira upravo ove pasmine.

Fotografija 1.; 2. – AKHALTEKINSKI KONJ; BOINOV, RODONAČELNIK VEĆINE DANAŠNJIH LINIJA

Photo 1.; 2. – AKHAL-TÉKE HORSE; BOINOV, FOREFATHER OF TODAY'S LINES

Podneblje je uvjetovalo razvoj tipova unutar današnje populacije akhaltekinskog konja. *Veliki tip* akhaltekinskog konja uglavnom se koristi u sportske svrhe i zahtjevniji je u gospodarenju, *srednji tip* je pogodan za natjecanja na dugim stazama, *mali tip* je poznat po izdržljivosti i snalažljivosti u gorskim područjima, te najviše korišten u ratovima.

Povijest akhaltekinskog konja

Akhaltekinske konje oduvijek su veličali zbog njihove ljepote, poslušnosti i neustraživosti. Turkmenima su trebale tisuće godina da usavrše pasminu. Nisu dopuštali da konji budu skupa u krdu, niti da stranci dolaze u dodir s njihovim konjima. Turkmeni su poput arapa jako pazili na rodoslovlje konja. Nisu imali pisane dokumente nego su se ti podaci prenosili s oca na sina usmenom predajom. Na pripust kod dobrog pastuha kobile su odvodili na udaljenosti i od više stotina kilometara. Sa svakim konjem se radilo individualno. Hranili su ih iz ruke, dajući im ječam, pelete od ovčjeg loja, jaja, kruh i druge cijenjene namirnice koje su i sami jeli. Za konje su brinuli kao o najdražem članu obitelji. O vezi turkmena za svoje konje govori izreka:

“Nakon što posjetiš oca, obidi svog konja“. S konjima su živjeli, dijelili hranu, skupa ratovali, skupa umirali. Akhaltekinke su tradicionalno štitili ispod sedam pokrivača, koje su uklanjali samo tijekom utrka, parenja ili na nekoliko trenutaka prije zalaza sunca (Hermsen, 2003).

Mnogi su vladari prepoznali vrijednost akhaltekinskih konja i uvrstili ih u svoje elitne postrojbe. Neki od najvažnijih povijesnih ličnosti poput Aleksandra Velikog, Daria Velikog, Džingis Kana, Dzhelatdina ili Seldruck Turkmeniana koristili su ih u svojim osvajačkim pohodima. Mongoli i Turci također su koristili te “Božanske konje“ u svojim vojnim pohodima.

Novija povijest uzgoja akhaltekinskog konja počinje 1880. godine ulaskom Rusa u Turkmenistan, te njegovom pripojenju Rusiji. Od tog su vremena Rusi imali veliku ulogu u daljnjem uzgoju akhaltekinaca. Tijekom tog razdoblja puno je konja prodano u Irak, Iran, Afghanistan i Englesku.

General regije Zakapinski Kuropetkin volio je akhaltekinke konje, te je svojim novcem 1897. osnovao uzgojnu ergelu. Prvi direktor ergele bio je ruski kozak Mazan koji je koristio najbolje pastuhe koje je našao, te počeo bilježiti glavne nositelje linija. To je ujedno i početak uzgoja akhaltekinskog konja na ergelama. Veliki pomak u uzgoju su učinili i ruski znanstvenici Gurelov, Neelov i Bogoshevski (1926. – 1927.) kada su počeli pisati rodoslovne knjige akhaltekinskih konja, nakon čega se 1935. počelo voditi Matične knjige za akhaltekinšku pasminu konja.

Fotografija 3. – KONJIČKI POHOD AŠGABAD – MOSKVA IZ 1935. (4300 KM U 84 DANA)

Photo 3. – EQUESTRIAN CAMPAIGN ASGBAD – MOSCOW FROM 1935. (4300 KM IN 84 DAYS)

Veliki trenutak u povijesti uzgoja akhaltekinskog konja bila je 1958. godina kada je poznati uzgajivač Shambourant doveo 53 akhaltekinska konja iz Turkmenistana u Rusiju i počeo uzgoj na ergeli Tersk, sa zamisli da uzgoji velike, harmonične i prekrasne konje u egzotičnom tipu akhaltekinca koji su trebali biti jaki i brzi (za utrke). Uzgojio je mnoge poznate konje poput Yulduza, Gundogara, Guneshlia, Guldjukana i Asata koji su imali veliki utjecaj u daljnjem oblikovanju akhaltekinskog konja. Od 1973. uzgojne dokumente i glavnu kontrolu preuzima "Institute of Horse Breeding" u regiji Rijazon i od te godine uvodi obaveznu determinaciju krvnih skupina ždrebadi. Institut je počeo voditi matične knjige za polukrvne akhaltekinske konje. Godine 1990. osnovana je "Association of Akhal-teke Horsebreeding of the Soviet Union" (kasnije Russian Association) koja je okupljala uzgajivače iz Rusije, Kazahstana, Ukrajine i Uzbekistana. Nakon odvajanja od Rusije Turkmenistan 1991. preuzima vodstvo matičnih knjiga. Kako je većina podataka ostala u Rusiji, nisu mogli u potpunosti preuzeti posao, te je 1997. godine osnovan International Association of Akhal-teke Horsebreeding (MAAK) kao jedinstveno udruženje. MAAK kao krovna ustanova izdaje rodovnik čistokrvnih akhaltekinaca, te vrši upis u matičnu knjigu. Samo su dvije osobe ovlaštene za potpisivanje dokumenata (Riabova i Abramova), a aktualni predsjednik MAAK-a je Turkmenski predsjednik Saparmyrat Turkmenbasy.

Linije akhaltekinaca ustanovljavale su se na temelju kvalitetnih pastuha koji su iskazali vrsnu eksterijernu i radnu kakvoću, pouzdano prenoseći poželjne odlike na potomstvo. Do danas se oblikovalo i održalo 17 osnovnih linija akhaltekinskog konja i to: *Kir Sakar, Skak, Gelishikili, Arab, El, Topor Bai, Everdi Teleke, Bek Nazar Dor, Fakir Palvan, Peren, Sapar Han, Slučij, Kaplan, Dor Bajram, Ak Sakal, Posman i Ak Belek.*

Uporabna vrijednost akhaltekinskog konja

Akhaltekinci se uzgajaju u čistoj krvi i uglavnom koriste kao oplemenjivači drugih pasmina, dočim je obrnuti tijek gena rijedak jer ima negativan odraz na njegova dobra svojstva (elegancija, skromnost i izdržljivost). Primjer oplemenjivanja akhaltekinskog konja je pokušaj Rusa sredinom XX. stoljeća da križanjem engleskih punokrvnih pastuha i akhaltekinskih kobila u Turkmenistanu dobiju brže konje za utrke, no brzo su shvatili pogrešku i prekinuli s pokušajem. Akhaltekinski konji su zaslužni za oblikovanje brojnih pasmina konja. Sovjetski stručnjak Vitt tvrdi da je Darly Arabian (jedan od tri rodonačelnika engleskog punokrvnjaka) bio akhaltekinski konj. Akhaltekinski pastuh Turkmen Atti i njegovi potomci zaslužni su za nastanak trakenerskog konja u

Njemačkoj (Oettingen, 1908; Belonogov, 1955). Akhaltekinci su imali važnu ulogu i u nastanku noniusa u Mađarskoj, polukrvnjaka u Čehoslovačkoj, Rumunjskoj i Jugoslaviji, te u nastanku nekih orijentalnih (Karabair, Lokai, Naiman, Karabach i Kabardin) i ruskih (Don, Strelets i Orlov) pasmina konja.

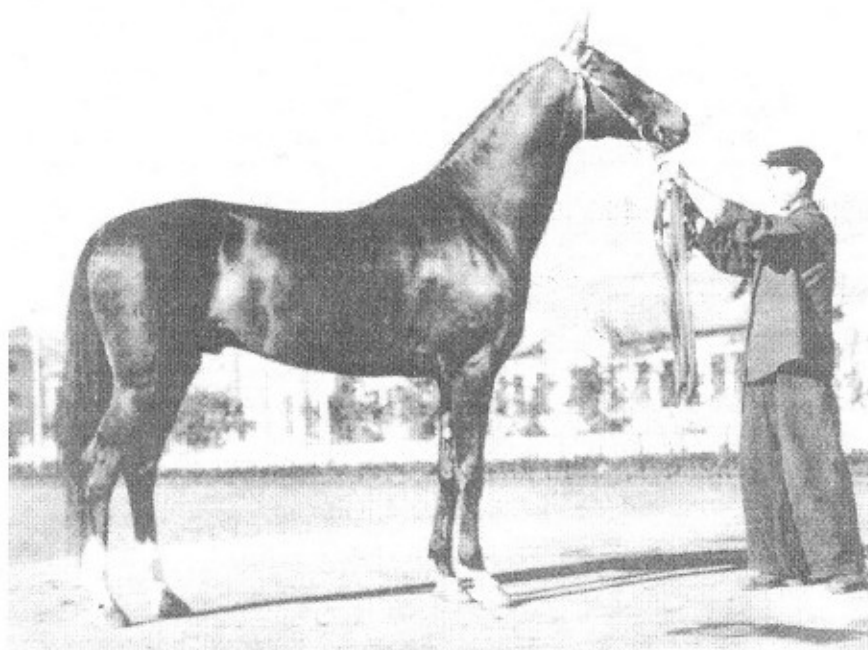
Danas se glavina uzgojne populacije akhaltekinskog konja nalazi u Turkmenistanu i Rusiji. Zbog svoje svestranosti i skromnosti vrlo su cijenjeni i u ostatku svijeta, tako da ih nalazimo i u ostalim zemljama centralne Azije (Kazakhstan, Uzbekistan, Iran, Afghanistan), Europe (Velika Britanija, Njemačka, Francuska, Švicarska) i Amerike. (SAD). Od sportskih disciplina najčešće se koriste u dresurnom i preponskom jahanju, zatim za utrke, osobito na duge staze, no pogodni su i za rekreativno jahanje (Ivanković, 2004). Akhaltekinski konj obdaren je izdržljivošću i sposobnošću brzog odmora (Stanišić i Šupica, 1987), te je pogodan za natjecanja u kojima dolazi do izražaja izdržljivost i ustrajnost.

Povijest uzgoja akhaltekinskog konja u Hrvatskoj

Na prostore Hrvatske akhaltekinski konj dolazi 1955. kada je Ruska federacija darovala predsjedniku Jugoslavije Josipu Brozu - Titu akhaltekinskog elitnog pastuha 711 Er Kuša, tamnog dorata, oždrijebljenog 1948. godine u Džambulskom zavodu u Kazahstanu. Otac Er Kuša (569 Skak) osnivač je istoimene linije akhaltekinske pasmine konja ostavio iza sebe u uzgoju 15 elitnih ždrebaca i 36 kobila. Er Kušov sin (779 Peren), zlatni dorat, oždrijebljen 1955. godine bio je šampion poroda 1967. godine, a Er Kušov unuk (914 Polotli), zlatni dorat, oždrijebljen 1965. godine ocijenjen je ocjenom "elita", bio je pobjednik "tripl krune" 1968. godine i šampion poroda 1973. i 1977. godine.

Nažalost, Er Kuš na prostorima bivše Jugoslavije nije ostavio značajno potomstvo, osim u polukrvnom uzgoju zobnatičkog polukrvnjaka (Brinzej, 1980) akhaltekinske linije i najznačajnijeg potomka, pastuha Bajazita, koji je također bio premalo iskorištavan u rasplodu.

Godine 1995. uvezena su nova čistokrvna grla akhaltekinske pasmine, pastuh Murgaba i dvije kobile, Melekuska 10 i Prima II. Pastuh 1080 Murgab oždrijebljen je 1984. u Ašgabadu (Turkmenistan), ocijenjen ocjenom "I klasa", te je kao dvogodišnjak i trogodišnjak trčao 18 utrka na kojima je tri puta zauzeo prvo, pet puta drugo i četiri puta treće mjesto. Kobila Melekuska 10 oždrijebljena je 1985. a kobila Prima II 1986. u ergeli "Degers" u Kazahstanu. Pastuh Adamas, oždrijebljen 1990. u La Subida u Italiji, uvezen je na isto gospodarstvo 2000. godine.

Fotografija 4. – AKHALTEKINSKI PASTUH 711 ER KUŠ
Photo 4. - AKHAL-TÉKE STALLION 711 ER KUS

Današnju populaciju od 16 akhaltekinskih konja različite dobi čine potomci navedenih pastuha i kobila od kojih je 15 na gospodarstvu u Vrbovskom, te jedan pastuh u Kutini. Osim čistokrvnog uzgoja u Hrvatskoj je prisutno i jedanaest križanaca akhaltekinskog konja s angloarapskim (četiri grla), arapskim (šest grla) i engleskim punokrvnjakom (jedno grlo).

Materijal i metode rada

Istražena je populacija akhaltekinskih konja u Hrvatskoj (16 konja) od kojih se većina nalazi na obiteljskom gospodarstvu 'Voloder' u Vrbovskom. Konji su morfometrijski istraženi mjerenjem Lydtinovim štapom (visina grebena, dužina trupa) i mjernom vrpcom (obujam cjevanice, obujam prsa). Morfometrijski pokazatelji obrađeni su u statističkom programu Excel. Indeks koščatosti i indeks formata izračunati su prema standardnim formulama (Ivanković, 2004).

Rezultati istraživanja i rasprava

Mjerenje je izvršeno na cijeloj populaciji akhaltekinaca u Hrvatskoj (16 grla) različitih kategorija - ždread, omad, kobile i pastusi. Rezultati analize četiri osnovne izmjere prikazani su na tablici 2.

Tablica 2. – MORFOMETRIJSKE IZMJERE RAZLIČITIH KATEGORIJA AKHALTEKINSKIH KONJA U HRVATSKOJ (CM)

Table 2. – MORPHOMETRICAL MEASUREMENTS OF DIFFERENT AKHAL-TÉKE HORSE CATEGORIES IN CROATIA (CM)

Kategorija	n	Visina grebena	Dužina trupa	Opseg prsa	Opseg cjevanice
Pastusi	3	157,0	156,3	179,0	18,5
Kobile	5	153,4	154,4	177,6	18,4
Omada (3 g.)	1	157,0	162,0	178,0	19,5
Omada (2 g.)	1	152,0	160,0	166,0	19,0
Omada (1 g.)	3	145,7	141,3	154,8	16,7
Ždread	3	134,0	124,7	132,3	15,0

Analiza rezultata morfometrijskih izmjera pokazuje da su akhaltekinški pastusi naspram kobile u Hrvatskoj viši za 3,6 cm, dužeg trupa za 1,9 cm, većeg obujma prsa za 1,4 cm i većeg obujma cjevanice za 0,1 cm. Uočavamo da trogodišnja i dvogodišnja omada ima veću dužinu trupa od izmjerenih pastuha i kobile. Analizom korelacijskih vrijednosti mjerenih tjelesnih obilježja signifikantna povezanost utvrđena je između dužine trupa i opsega cjevanice ($P < 0,05$). Ostale vrijednosti korelacijskih obilježja nisu signifikantnog karaktera.

Tablica 3. – KORELACIJSKI KOEFICIJENTI MJERENIH TJELESNIH OBILJEŽJA

Table 3. – CORELATION COEFFICIENTS OF MEASURED BODY CHARACTERISTICS

	Dužina trupa	Obujam prsa	Obujam cjevanice
Visina grebena	0,3788	0,4024	0,4218
Dužina trupa	-	0,5922	0,8101*
Obujam prsa		-	0,3469

* $P < 0,05$

Indeks formata temeljen na odnosu dužine trupa i visine grebena konja ukazuje da su akhaltekinški konji Turkmenskog uzgoja pravokutnijeg formata

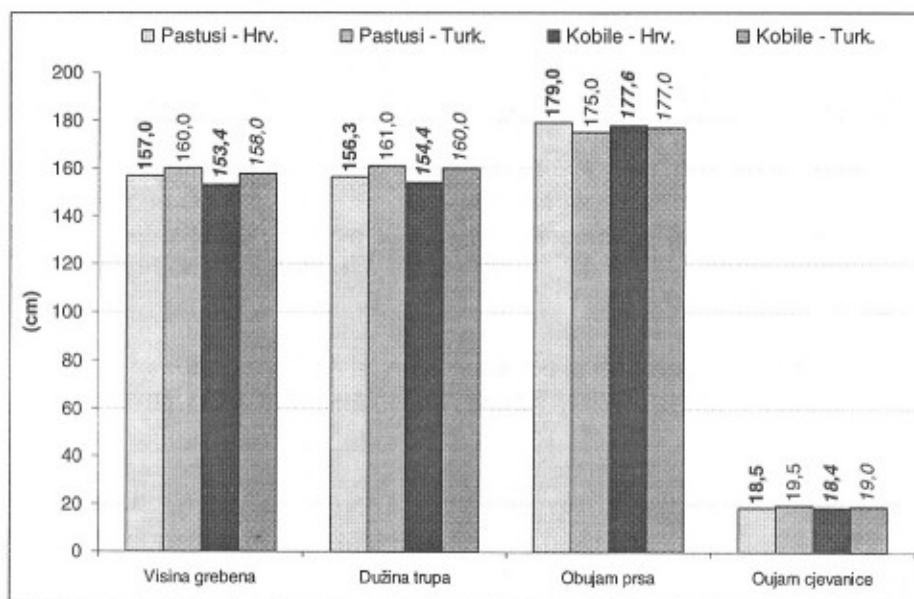
od akhaltekinskih konja u Hrvatskoj. Izračunati *indeks koščatosti* akhaltekinskih konja u Hrvatskoj svrstava ih u lake konje, dočim akhaltekinski konji iz Turkmenistana s obzirom na indeks spadaju u umjereno lake konje.

Tablica 4. – TJELESNI INDEKSI AKHALTEKINSKOG, ENGLESKOG I ARAPSKOG PUNOKRVNJAKA

Table 4. – BODY INDEX OF AKHAL-TÉKE HORSE, ENGLISH AND ARAB THOROUGHBRED HORSE

Indeks	Akhaltekinski konj (Hrvatska)	Akhaltekinski konj (Turkmenistan)	Engleski punokrvnjak	Arapski punokrvnjak
<i>l. formata</i>	100,09	101,23	99,93	99,31
<i>l. koščatosti</i>	10,35	10,73	10,79	10,42

Radi utvrđivanja odnosa morfometrijskih izmjera populacije akhaltekinskih konja u Hrvatskoj s izvornom populacijom učinili smo usporedbu s osnovnim mjerama akhaltekinskih konja u Turkmenistanu (grafikon 1.).

Grafikon 1. – USPOREDNI PRIKAZ IZRAŽENOSTI MORFOMETRIJSKIH OBILJEŽJA AKHALTEKINSKIH KONJA U HRVATSKOJ I TURKMENISTANU

Graph 1. – COMPARATIVE DESCRIPTION OF MORPHOMETRICAL CHARACTERISTICS OF AKHAL-TÉKE HORSE IN CROATIA AND IN TURKMENISTAN

Možemo zaključiti da se morfometrijske izmjere akhaltekinskih konja u Hrvatskoj neznatno razlikuju od srednjih vrijednosti morfometrijskih izmjera akhaltekinskih konja iz Turkmenistana. Odstupanja se mogu pripisati maloj veličini populacije akhaltekinskih konja u Hrvatskoj koja je nedovoljna za pouzdanije zaključke.

Zaključak

Populacija akhaltekinskih konja u Hrvatskoj trenutno broji 16 konja različitih dobnih kategorija. Morfometrijske mjere akhaltekinskih konja u Hrvatskoj značajno se ne razlikuju od izmjera akhaltekinskih konja u Turkmenistanu. Korelacijske vrijednosti mjerenih tjelesnih obilježja ukazuju na signifikantnu povezanost dužine trupa i opsega cjevanice. Indeks koščatosti akhaltekinskih konja u Hrvatskoj svrstava ih u lake konje. Indeks formata pokazuje da su akhaltekinski konji Turkmenskog uzgoja pravokutnijeg formata od akhaltekinskih konja u Hrvatskoj.

U uzgoju su zastupljene linije 719 Kaplan (6 grla), 213 Sapar Han (9 grla) i 448 Kir Sakar (1 grlo). Postojeći genetski potencijal dostatan je kvalitetan početak uzgojnog rada, no potrebno je osvježiti genetsku osnovu novim kvalitetnim grlima. Kako je pastuh 1080 Murgab uginuo 2002. godine neophodno je uvesti barem jednog čistokrvnog pastuha. Radi oživljavanja uzgoja akhaltekinskih konja u Hrvatskoj potrebno je promovirati prednosti ove pasmine ali i posebnosti, kako bi potencijalni iskusniji uzgajivači odgovorno prišli uzgoju ove plemenite ali zahtjevne pasmine.

LITERATURA

1. Belonogov, M. M. (1955): Osnovnie polozenia po plemennoj rabote s akhaltekinskoj parodoj losadej. Academy of Sciences of the Turkmenian SSR, Ashgabat.
2. Brinzej, M. (1980): Konjogojstvo. Školska knjiga, Zagreb.
3. Divine horses. Ašgabad-Moskva 1996.
4. Hermsen, J. (2003): Konji – Enciklopedija. Veble commerce, Zagreb.
5. Ivanković, A. (2004): Konjogojstvo. Hrvatsko agronomsko društvo, Zagreb.
6. Oettingen, B. (1908): Zucht des edlen Pferdes. Verlagbuchhandlung Paul Parey, Berlin.
7. Ogrizek, A., F. Hrasnica (1952): Specijalno stočarstvo - uzgoj konja. Poljoprivredni nakladni zavod, Zagreb.
8. Stanišić, Z., M. Šupica (1987): Sportski konji, uzgoj i trening. Poljoprivredna literatura, Sarajevo.
9. Героический поход конников. Ашхабад, 1935.

10. Государственный Агрпромышленный Комитет ТССР; Технология выращивания молодняка Ахалтекинской породы в условиях Туркменской ССР; "Туркменистан" Ашхабад 1989.
11. Министерство сельского хозяйства СССР; Государственная племенная книга лошадей чистокровной Ахалтекинской породы том: V, VI, VII, VIII, IX. "Колос" Москва 1981.
12. Переплеснин, М., А. Грачев (1989): Всадники в каракумах. "Магарыф", Ашхабад.
13. Селекционный план совершенствования чистокровной Ахалтекинской породы лошадей на 1988-1997 гг. ВНИИ, 1990.
14. Рязова, Т. Н. (1995): Линии в Ахалтекинской породе лошадей.

BREEDING AKHAL-TÉKE HORSE IN CROATIA

Summary

Akhal-téke horse is a breed coming from Middle Asia, that is Turkmenistan. It is supposed to be one of the oldest pureblood horse breeds in the world. Most of the breeding of akhal-téke horse is done in Turkmenistan and Russia, but because of their versatility and modesty they are also respected in other parts of the world. They are bred in pureblood and mostly used as the breed to improve some traits. From sports disciplines they are mostly used in dressage riding and steeplechase, in races (especially on long tracks) and they are also suitable for recreative riding. Akhal - teke horse breeding in Croatia started in 1995., when a stallion and two mares were imported, and present populations are formed from sixteen akhal-téke horses of different age. In breeding we can find three lines: 719 Kaplan, 213 Sapar Han and 448 Kir Sakar. Morphometrical measurements show that the population of akhal-téke horse in Croatia does not vary significantly from the population of akhal-téke horse in Turkmenistan. The existing genetic base is good ground for further breeding a good quality and recognizable akhal-téke horse in Croatia. It is necessary to promote this breed through sport and recreation and open the door for its expansion in the total horse population in Croatia.

Key words: Akhal-téke horse, Croatia, morphometrical measurements

Primljeno: 31. 7. 2006.